

ПОЛТАВСЬКЕ ТОВАРИСТВО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: ШЛЯХИ СПІВПРАЦІ С.Л. ФРАНКФУРТА ТА С.Ф. ТРЕТЬЯКОВА

Опара Н.М.

Полтавська державна аграрна академія (м. Полтава)

С.Л. Франкфурт та С.Ф. Третяков належать до плеяди вітчизняних учених-аграріїв початку минулого століття і Б.М. Рожественського, В.Г. Сазанова та інших. Їх шляхи перетиналися у 1908 р., коли у Катеринославській губернії була організована мережа колективних дослідів, складена В.В. Вінером і затверджена на спеціалізованій нараді 27–28 квітня 1908 р. за участю кращих в Росії фахівців з дослідної справи (Д.М. Прянішнікова, С.Л. Франкфурта, С.Ф. Третякова).

У квітні 1908 р. управою було скликано багатолюдні збори з дослідної справи, запрошені на них усі донські агрономи Катеринославської губернії, губернські агрономи сусідніх губерній і спеціалісти з дослідної справи (А.А. Бичихин, В.В. Вінер, Н.А. Походня, Д.М. Прянішников, В.Г. Ротмистров, Б.М. Рожественський, С.Ф. Третяков, С.Л. Франкфурт).

Характеризуючи діяльність Полтавської сільськогосподарської дослідної станції, зокрема як Підрозділу Полтавського сільськогосподарського товариства, треба згадати про заснування медалі «За труды по опытному делу».

Не відомо, щоб раніше існували такі нагороди, і це підтверджує аналітична монографія директора ННСГБ НААН України, доктора сільськогосподарських наук, професора, член-кореспондента НААН України В.А. Вергунова, у якій не знайдено відповідної інформації [5].

Товариство ініціювало медаль у пам'ять про 25-річчя свого дослідного поля, що урочисто відзначалось не тільки в Полтаві, а й по всій Російській імперії в 1909 р. Було вирішено, починаючи з 1910 р., присуджувати її за кращі друковані праці з дослідної справи. Медаллю відзначалися автори, чії роботи побачили світ у рік нагородження або за два роки перед тим. Номіновані роботи повинні були стосуватися публікацій, «...которые могут быть использованы в интересах южнорусского хозяйства» [6].

28 жовтня (10 листопада) 1910 р. в пам'ятний день заснування Полтавського дослідного поля на засіданні, яке відбулося за ініціативи Полтавського сільськогосподарського товариства, його Президент професор А.П. Шимков від усіх присутніх виніс подяку бувшим директорам Дослідного поля – В.М. Д'якову та Ю.Ю. Соколовському, «... с такой честью и успехом занимавших этот пост». Було відмічено, що «дело развивается и в ширь и в глубь благодаря тому, что в течении последних лет во главе опытного поля, ныне преобразованного в опытную станцию стоит С.Ф. Третяков. Общество может быть спокойно за судьбу своего детища – Полтавской опытной станции – пока во главе стоит Сергей Федорович». Ось чому саме йому, на думку всіх членів Правління Товариства, було вирішено присудити першу золоту медаль «За труды по опытному делу».

Таким чином С.Ф. Третяков (1872–1918) – один з найбільш видатних

організаторів сільськогосподарської дослідної справи, вчений у галузі агрохімії, землеробства, рослинництва і методики дослідної справи, засновник Полтавської наукової школи агрономії, багаторічний директор Полтавської дослідної станції – став першим нагородженим згаданою медаллю [4].

Четвертим вченим, що був нагороджений медаллю «За трудов по опытному делу» у 1913 р., був професор Соломон Львович Франкфурт (1866–1954) – відомий вчений, що поєднував ґрунтознавство та агрохімію з розробкою технологій вирощування сільськогосподарських культур, передусім – цукрового буряка. Світову славу йому принесло багаторічне керівництво Мережею дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків (1901–1920) та створення Миронівської селекційно-дослідної станції – теперішнього Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН.

Джерела та література

1. *Опара Н. М. С. Ф. Третьяков (1872–1918) та його наукова агрономія* / Н. М. Опара, НААН ННСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Полтава : Полтав. літератор, 2012. – 192 с. – (Сер. «Бібліографія вчених-аграріїв України» ; кн. 64).

2. *Апостол* раціонального рільництва С. Ф. Третьяков / уклад. В. А. Вергунов, В. М. Самородов, Н. М. Опара ; Полтав. держ. аграр. акад., ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Полтава, 2011. – 200 с., іл.

3. *Третьяков Сергій Федорович (1872–1918) : бібліогр. покажч. наук. пр. за 1895–1921 рр.* / уклад. В. А. Вергунов, В. М. Самородов, Н. М. Опара ; НААН, ДНСГБ, Полтав. держ. аграр. акад. ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Полтава, 2011. – 136 с. – (Сер. «Бібліографія вчених-аграріїв України» ; кн. 44).

4. *Самородов В. Н. Золотая медаль Полтавского сельскохозяйственного общества «За трудов по опытному делу»: её история и награждённые* / В. Н. Самородов // Історія освіти, науки і техніки в Україні : матеріали Х Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяч. 150-річчю з часу заснування Полтав. т-ва сіл. госп-ва, Київ, 28 трав. 2015 р. / НААН, ННСГБ, Полтав. держ. аграр. акад. [та ін.] ; редкол. : В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, А. С. Білоцерківська [та ін.]. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015 – С. 57–60.

5. *Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від народження до академічного існування: організаційний аспект* / В. А. Вергунов. – К. : Аграрна наука. 2017. – 416 с.

6. *Самородов В. М. Полтавське сільськогосподарське товариство (1865–1920 рр.) : історія, звичаї, першопостаті* / В. М. Самородов, С. Л. Кигим ; наук. ред. В. М. Самородов. – Полтава : Дивосвіт, 2015. – 160 с. + 16 с. вкл. С. 34–35.

СОЛОМОН ФРАНКФУРТ, ЯК ОДИН З ФУНДАТОРІВ КОНСЕРВАТИВНОЇ АГРАРНОЇ РЕФОРМИ 1918 р.

Падалка С.С.

Інституту історії України НАН України (м. Київ)

В історичній пам'яті українства, постать С. Франкфурта постає як фундаментальна, різностороння і багато в чому унікальна. Його творча і політична діяльність в Україні, протягом 19 років (1901–1920) залишила вагомий слід, стала втіленням устремлінь національного духу, тих державотворчих задач, що поставали перед Україною на початку ХХ ст. Як європеець за переконанням і потужний генератор ідей, С. Франкфурт виявився